

FI lausuntopyyntö VV

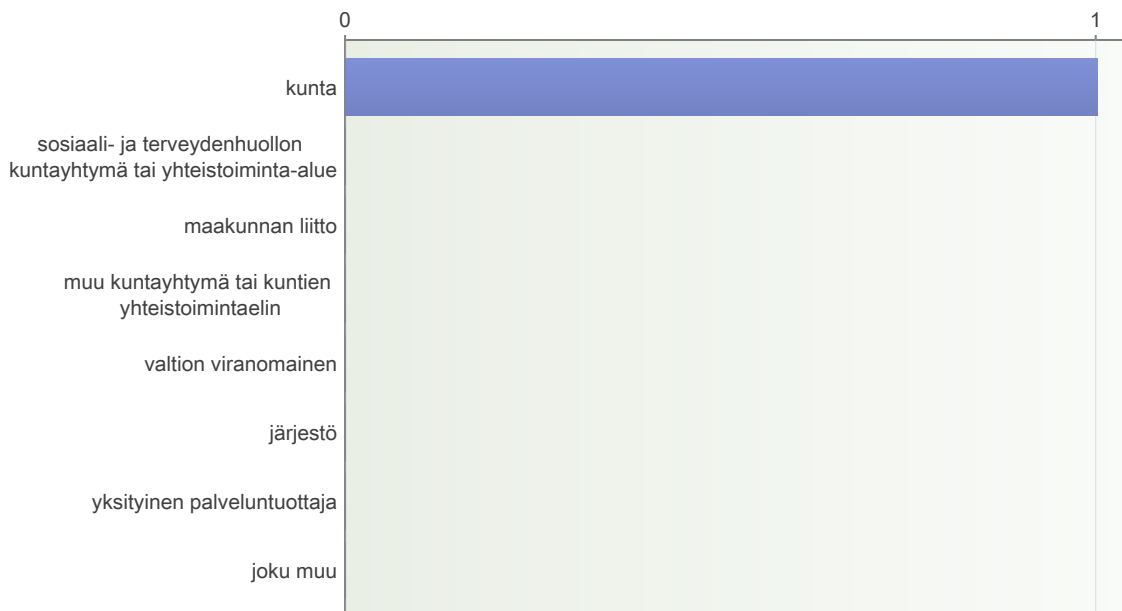
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Hämeenlinnan kaupunki	Hallintosihteeri Merja Mäntylä	Tilaajaylilääkäri Markku Nurmikari, markku.nurmikari@hameenlinna.fi	20.3.2017	Kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

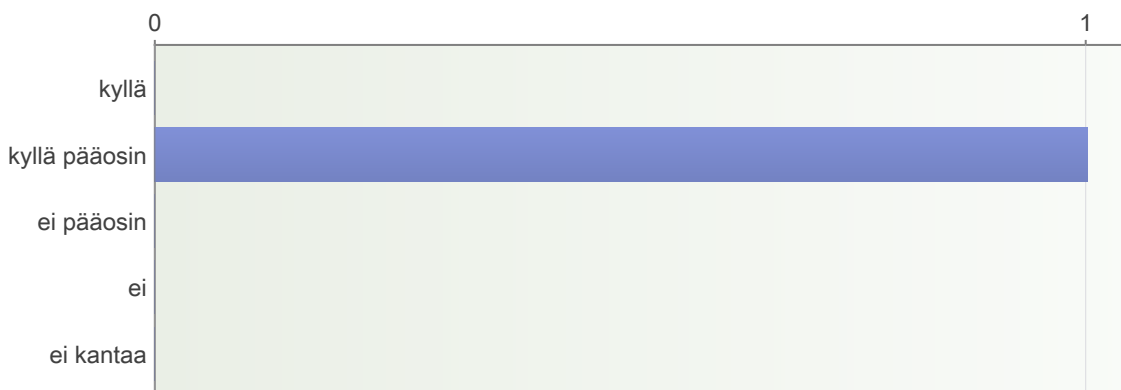
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus tulee lisäämään palvelujen tuottajien määrää ja sitä kautta palvelut tulevat olemaan palveluntuottajasta riippuen eri tasoisia. Maakunnalla tulee olemaan kokonaisvastuu palvelujen järjestämisestä ja sillä on vastuu siitä, että palveluja on olemassa, mutta palvelujen sisältöön ja vaikuttavuuteen sen vaikutusmahdollisuudet ovat pienet. Palvelujen saatavuus todennäköisesti paranee, mutta siinä voi olla alueellisia eroja. Lakiesitys ei sinänsä tue väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventumista tai yhdenvertaista saatavuutta ilman terveydenhuollon rahoituksen lisäämistä.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

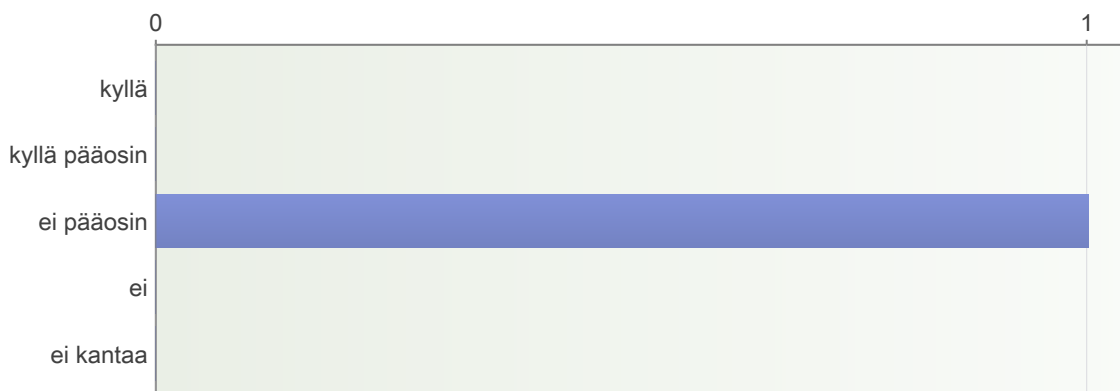
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanmahdollisuus lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia erityisesti silloin, jos palvelujen tarve on satunnaista tai tilapäistä, ja jos asiakkaalla on riittävä tieto ja osaaminen tarpeellisista palveluista. Heitä on valtaosa väestöstä. 10 % väestöstä käyttää 75 % terveydenhuollon ja ikäihmisten palveluista. Monia palveluja tarvitsevat myös mielenterveys- ja päihdeongelmaiset sekä vammaiset. Tämän pienen, mutta paljon resursseja tarvitsevan ryhmän osalta valinnanmahdollisuuksia ei tule olemaan samassa määrin kuin vähän palveluja tarvitsevilla ja heidän kykynsä ohjautua palvelujärjestelmässä on rajoittunut.

Jatkuvasti palveluja tarvitsevilla on mahdollisuus henkilökohtaiseen budjettiin ja sitä kautta mahdollisuus vaikuttaa palveluihinsa merkittävästi. Heidän palvelutarpeensa kuitenkin vaihtelee, esimerkiksi äkillisissä erikoissairaanhoidon edellyttävissä tilanteissa.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

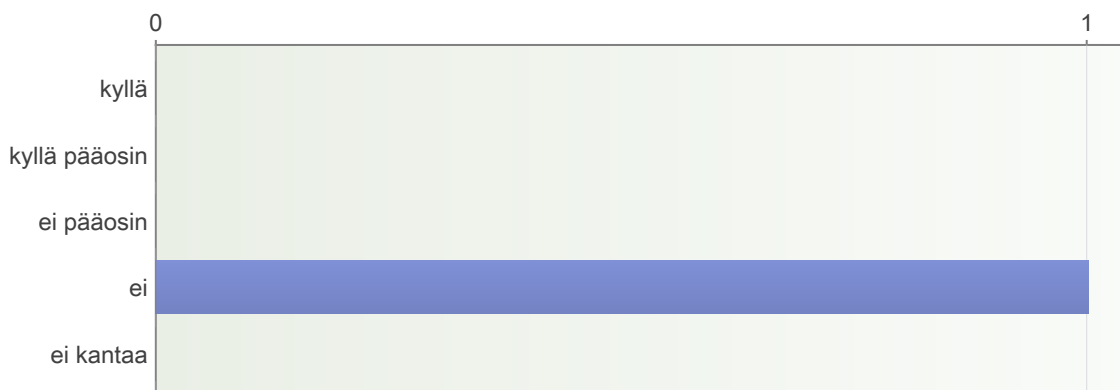
Vastaajien määrä: 1

- Asiakas voi valita itselleen toivomansa palveluntuottajan. Asiakkaan toivoma palvelu ja ammattihenkilön toteama palvelun tarve tai tuotettu palvelu eivät aina ole sama asia. Suoran valinnan palveluntuottajille tulee erityinen velvollisuus ohjata asiakas tarpeen mukaiseen palveluun, vaikka asiakas siirtyisikin silloin toiselle palveluntuottajalle.

Asiakas voi käyttää valinnanvapautta korkeintaan vuoden välein, mikä rajoittaa merkittävästi asiakkaan vaikutusmahdollisuutta omiin palveluihinsa. Asiakkaalla pitäisi olla mahdollisuus valita palveluntuottaja useammin kuin kerran vuodessa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

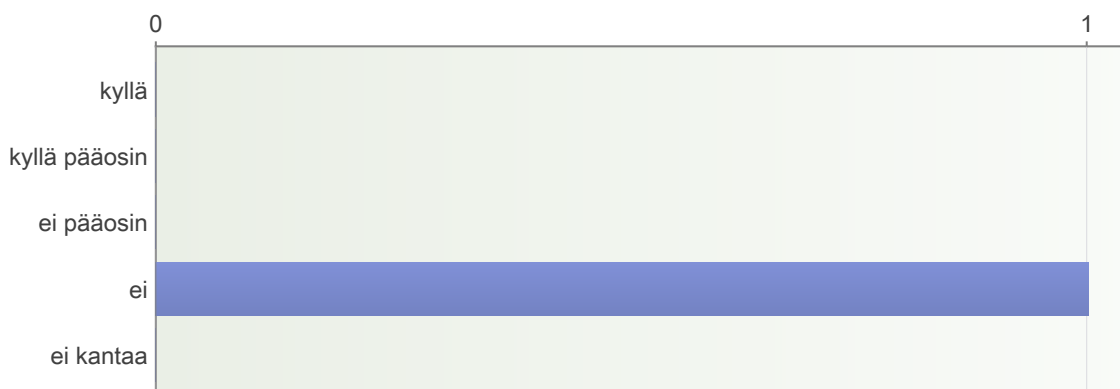
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa korostuu maakunnan liikelaitoksen rooli tehtäessä laaja-alaista palvelutarpeen arviointia. Asiakkaan käyttämän suoran valinnan palveluntuottajalla on kuitenkin tieto asiakkaan aiemmin saamista palveluista, joten palvelutarpeen arviointi tulisi tehdä yhteistyössä, eikä siirtää sitä pelkästään liikelaitokselle. Laaja-alaisia palveluja tarvitseva asiakas tarvitsee yleensä myös peruspalveluja, joita tuottaa suoran valinnan palveluntuottaja. Asiakkaiden palvelukokonaisuudet ovat yksilöllisiä ja eroavat toisistaan, joten palvelukokonaisuus on aina räätälöitävä asiakastason yhteistyönä. Vastuu palvelutarpeen arvioinnista on kuitenkin syytä olla liikelaitoksella. Lakiesitys ei tue laaja-alaisten ja paljon kustannuksia aiheuttavien palvelu- ja hoitokokonaisuuksien integrointia. Moniportainen sopimus- ja tuotantojärjestelmä heikentää maakunnan järjestäjän roolia ja mahdollisuutta ohjata, koordinoita ja yhteensovittaa palveluita.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

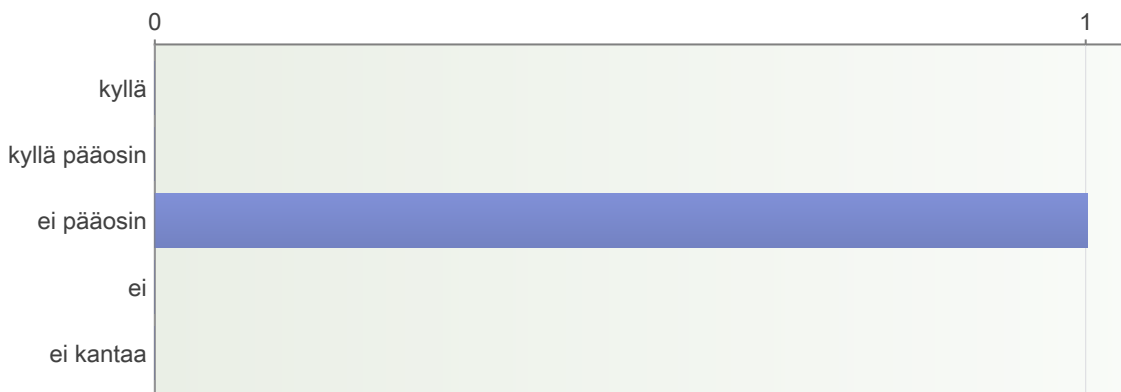
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslaki ei tule vaikuttamaan suoraan kustannuksiin. Merkittäviä kustannussäästöjä on mahdollisuus saada keventämällä paljon palveluja tarvitsevien väestön 10 % palveluja tehostamalla kotiin annettavia palveluja, käyttämällä etäpalveluja, lisäämällä perustason ja erityistason työntekijöiden asiakastason yhteistyötä. Valinnanvapaus tekee asiakastason yhteistyöstä monimutkaisempaa, kun yhden perustason palveluntuottajan asiakkailla voi olla useita erityistason palveluntuottajia. Jos palveluntuottajan saama korvaus on kiinteä, hyöty toiminnan tehostumisesta jää palveluntuottajalle. Monimutkainen järjestelmä lisää henkilöstökuluja sekä terveydenhuollon transaktiokustannuksia.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

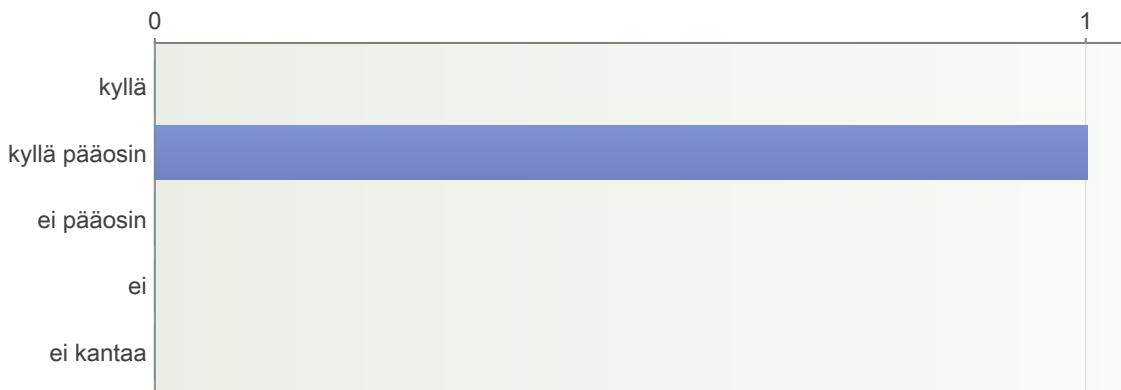
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan päättäjät valitaan demokraattisesti. Palvelutuotanto sen sijaan toimii eri periaatteella. Uhkana on, että vahvat palveluntuottajat voivat vaikuttaa palvelujen painopisteisiin enemmän omien tavoitteidensa kuin maakunnan tavoitteiden mukaisesti. Maakunnalle uhkaa jäädä passiivisen hallinnoijan rooli, koska palveluiden tuotantotapoja on lakiesityksessä merkittävästi rajoitettu.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

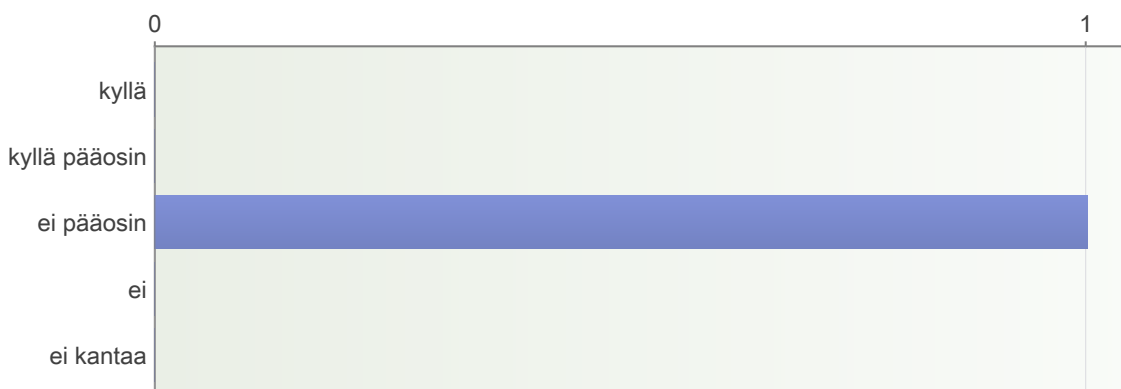
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Käynnissä oleva nopea muutos kohti digitaalisia ja etäpalveluja voi nopeutua ja uusia ratkaisuja syntyä yhteistyössä pienten ja ketterien ICT-toimijoiden kanssa. Kapitaatiopohjainen korvaus edistää kustannustehokkaiden toimintatapojen kehittämistä. Innovaatioiden syntyminen riippuu siitä, miten tuottavuushyödyt jaetaan järjestäjän ja tuottajan välillä. Yksityiskohtainen tuotantotapojen säätely voi estää innovaatioiden syntymistä.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määrittellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

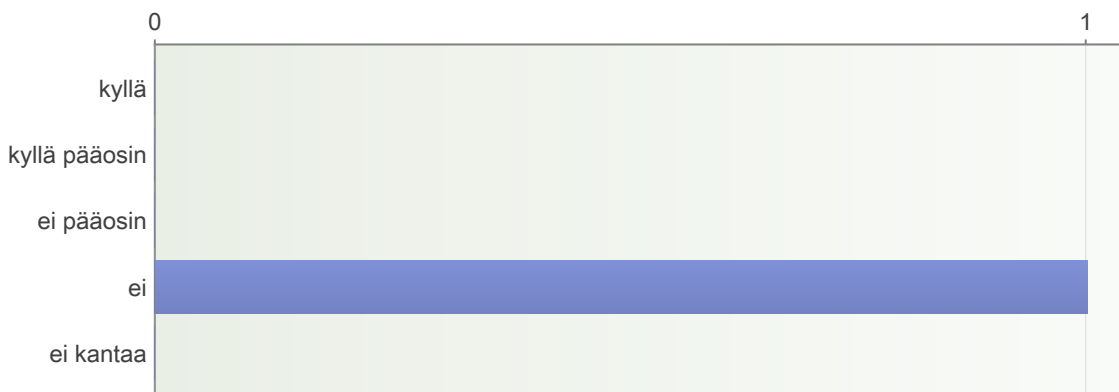
- Terveyspalveluissa suoran valinnan palveluiden tarkempi määrittely lain tasolla ei ole tarpeellista. Joka tapauksessa maakunnan liikelaitoksen ja suoran valinnan palveluntuottajien on käytävä tarkentavia neuvotteluja toiminnan alkamisen jälkeen. Tilanne on sama, kuin on ollut terveyskeskuksen ja erikoissairaanhoidon hoidon porrastuksen suhteen. Hoidon porrastus ja asiakastason yhteistyö on ollut yksi jatkuva kestoaihe. Sosiaalityön tehtävien osalta asia on epäselvä.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

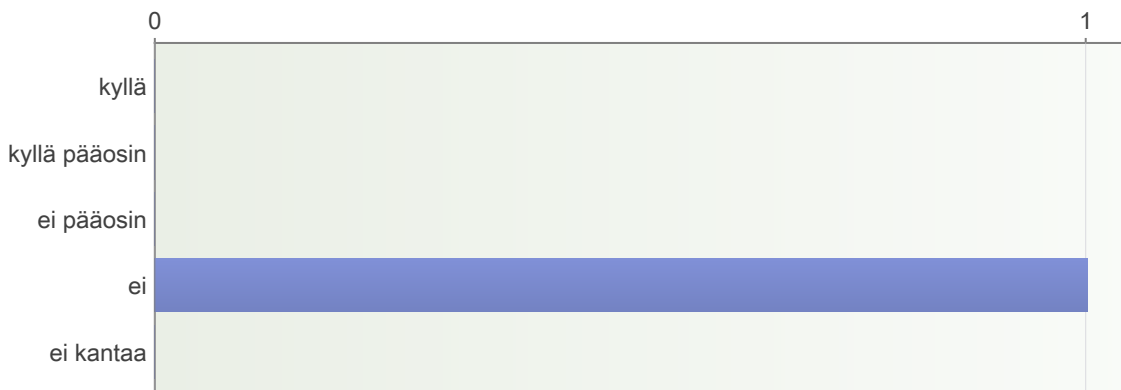
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 31 6 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille. Esityksen mukaan maksusetelillä voidaan hankkia palvelukokonaisuuksien itsenäisiä osakokonaisuuksia ilman että maakunta pystyy puuttumaan järjestämisvastuullaan olevaan kokonaisuuteen ennakoiden.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

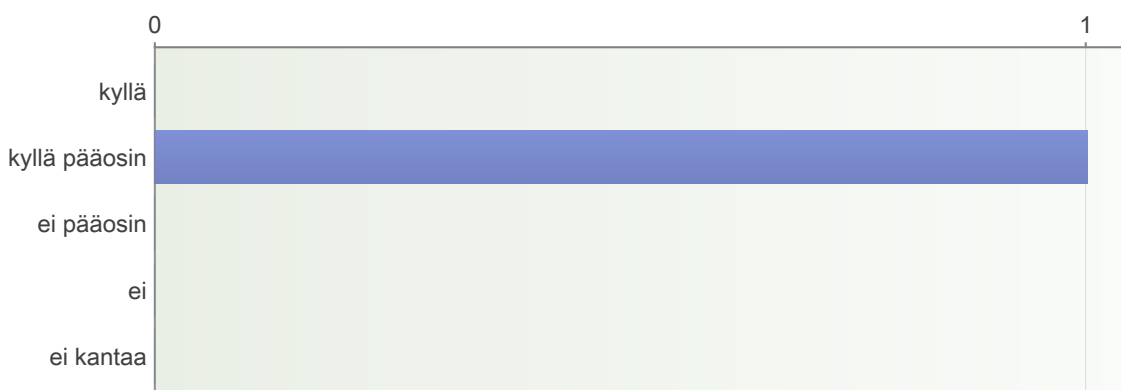
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen mukaan suoran valinnan palvelun tuottajalla säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta sekä palvelujen laadusta ja vaikuttavuudesta myös silloin, kun asiakas käyttää 3 momentin mukaista mahdollisuutta valita palvelun tuottaja maksusetelillä. On täysin epäselvää, miten hallinnoidaan laatu- ja vaikuttavuusulottuvuutta tilanteissa, joissa SOTE-keskuksella ei ole tosiasiallista mahdollisuutta arvioida niitä palveluntuottajia, jotka ovat ilmoittautuneet palveluntuottajiksi.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

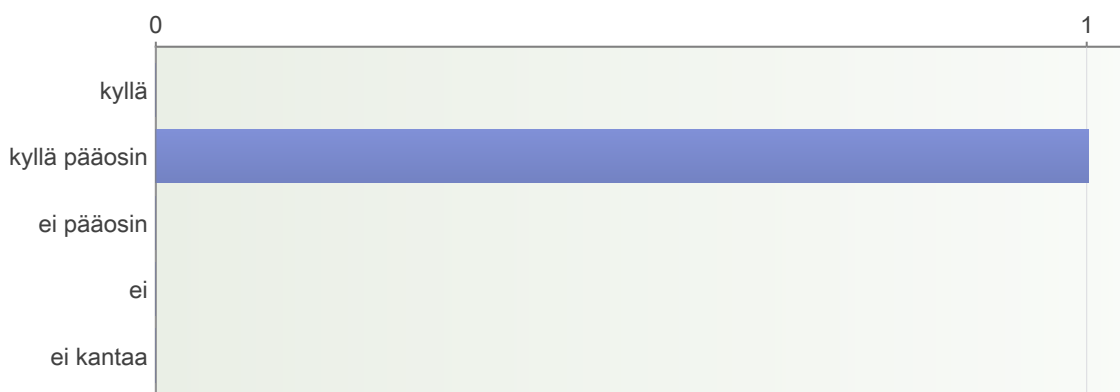
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan sekä kykyä arvioida palvelun toteutuksen tarkoituksenmukaisuutta.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

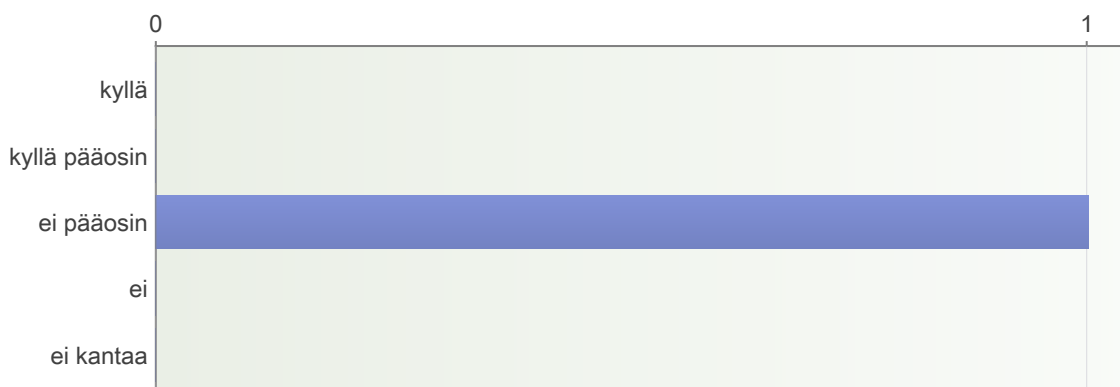
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen mukaan uuden valinnan voi tehdä aikaisintaan vuoden kuluttua edellisestä valinnasta. Jos asiakas huomaa, että hänen valitsemansa yksikön palvelu ei ole tarpeen mukaista, vaihto pitäisi olla mahdollinen jo 3 kuukauden kuluessa.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

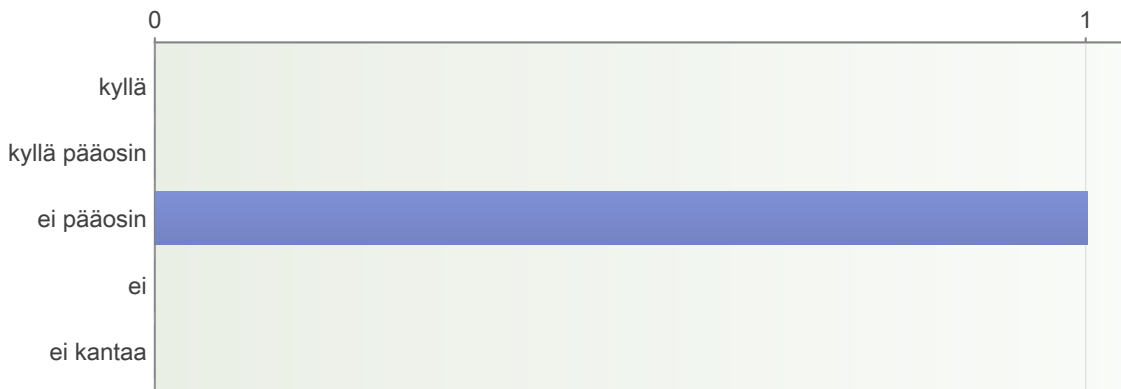
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta päättää ne muut kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, joiden järjestämisessä on käytettävä asiakasseteliä. Maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle. Asiakkaalla ei ole tosiasiallisesti mahdollisuutta arvioida palveluiden laatua ja sisältöä (kuin asiakaskokemuksensa kautta).

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

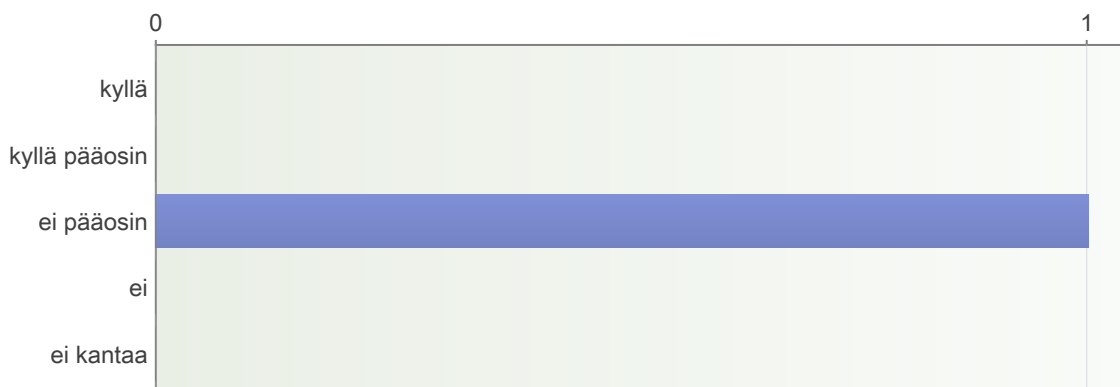
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelillä määritellään korkein hinta, minkä asiakassetelipalveluntuottaja voi saada palvelusta. Maakunnan järjestämisvastuun kannalta merkitystä on enemmän laatu- ja vaikuttavuusnäkökulmilla, mihin maakunnalla ei ole suoraa vaikutusmahdollisuutta. Asiakkaillakaan ei yleensä ole reaalista mahdollisuutta arvioida asiakassetelipalveluntuottajan toimintaa, koska yksi asiakas tarvitsee asiakassetelillä tuotettavia palveluja yleensä harvoin.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

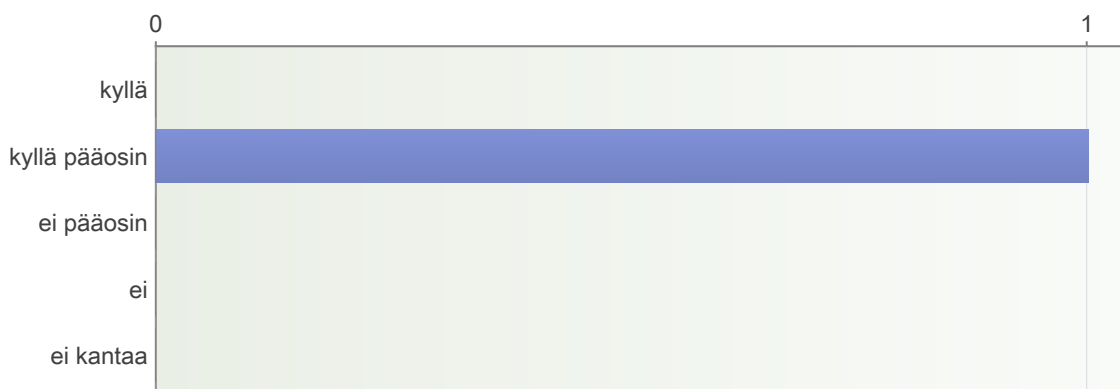
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin sääntely rajoittaa maakunnan mahdollisuuksia hankkia palveluita tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Erilaisissa palveluissa toimivat erilaiset palvelujen hankinnan muodot.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

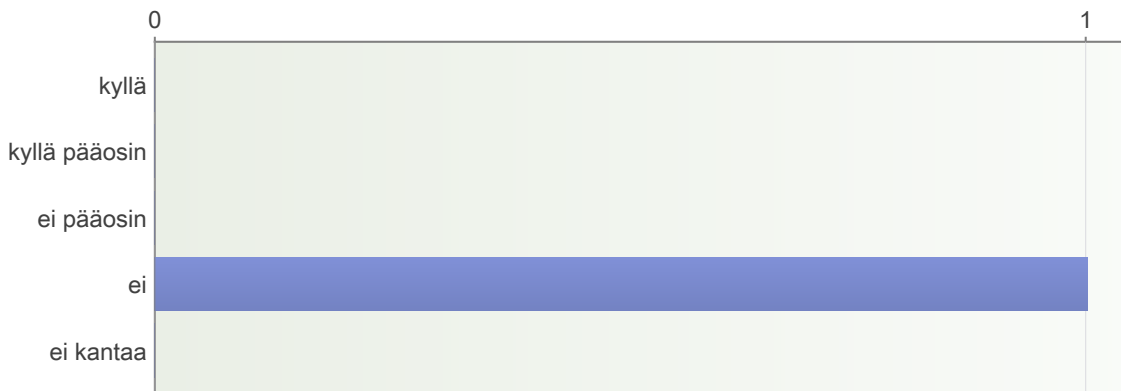
Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen 21 § velvoittaa maakunnan ottamaan käyttöön henkilökohtaisen budjetin vanhuspalvelulain, vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollon tehtävissä. Asiakkaalle tästä muodostuu subjektiivinen oikeus ja uhkana on kustannusten merkittävä kasvu. Asiakkaan kannalta säädös lisää valinnanvapautta.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

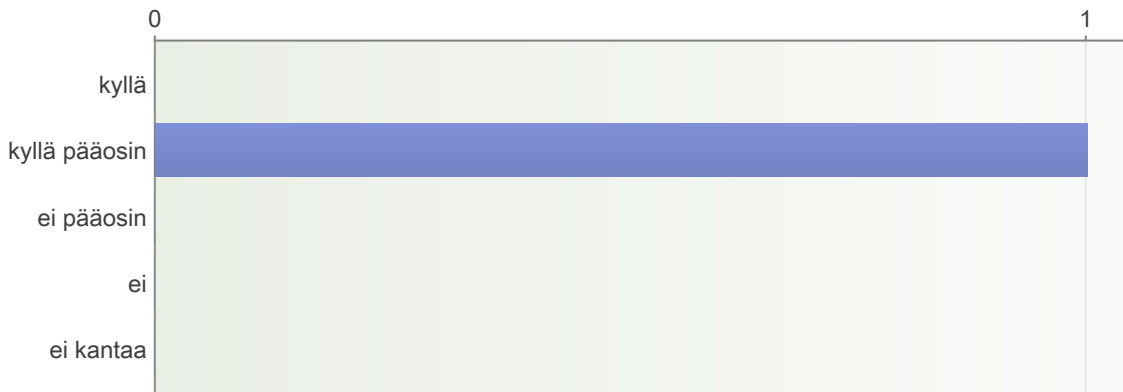
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuetun päätöksenteon tavoitteet ovat hyviä, mutta vaativat valtavasti ammattitoista henkilöstöresurssia, joka aiheuttaa kustannusten kasvun. Tuetun päätöksenteon järjestelmän arviointi puuttuu kustannusten sekä resurssien käytön suhteen ja vaikuttaa käytännössä epärealistiselta toteuttaa.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

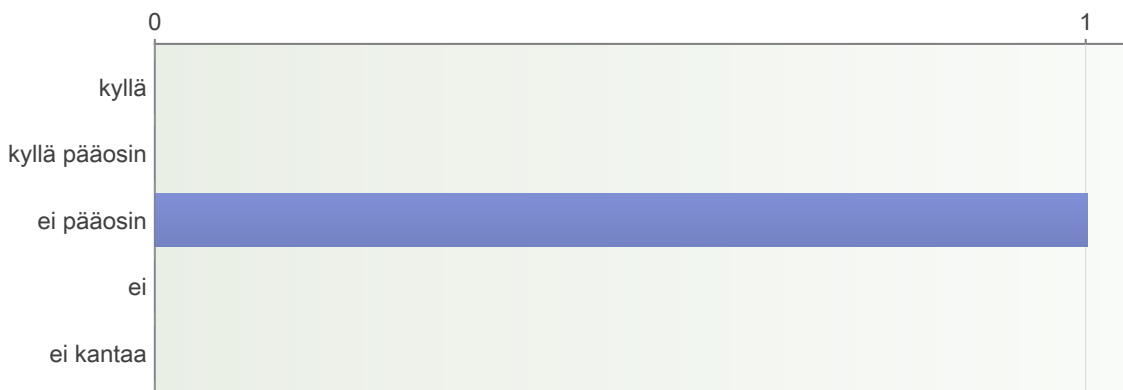
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyt aiheuttavat maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttävät hyvää sopimusoikeudellista osaamista ja sitovat runsaasti asiantuntijaresursseja.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

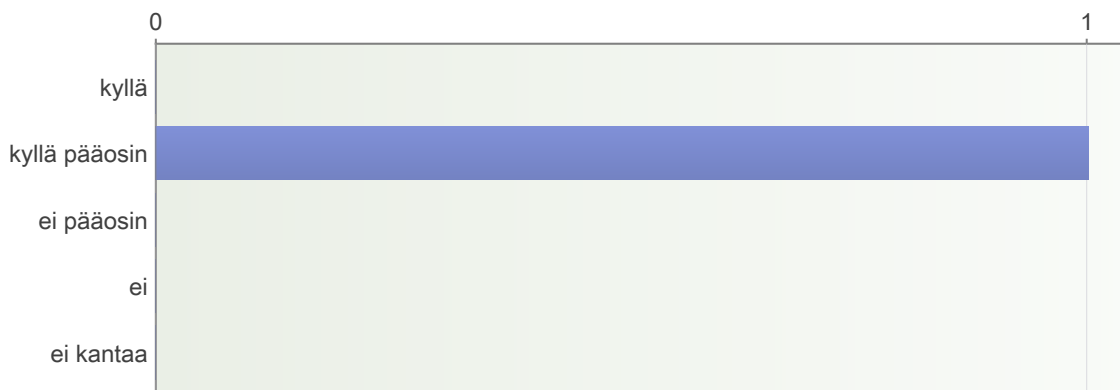
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kun asiakkaan palvelukokonaisuus koostuu suoran valinnan palveluista, maksusetelipalveluista ja maakunnan liikelaitoksen palvelutarpeen arvioinnista, tiedonkulun turvaaminen on keskeistä. Asiakastiedot asiakkaan hoito- ja palvelutarpeesta ja annetuista palveluista tulee olla kaikkien palveluihin osallistuvien saatavilla helposti.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

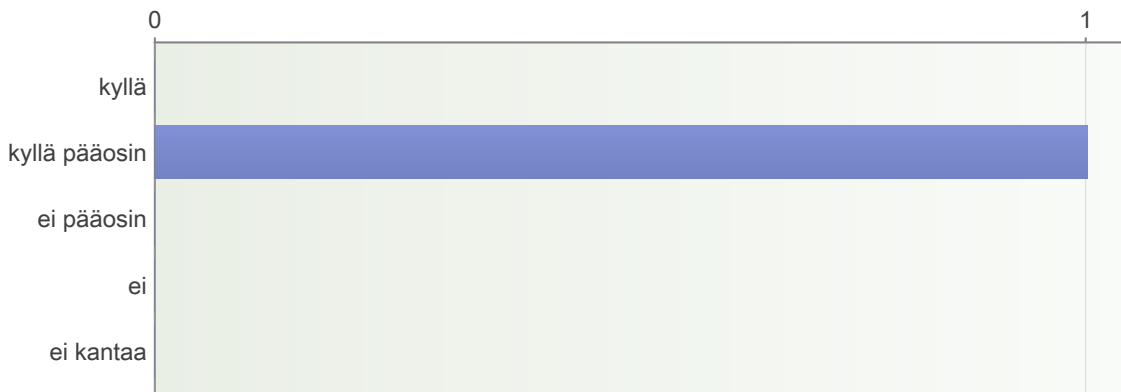
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste. Erityisesti suoran valinnan palveluissa vuosittainen asiakaskohtainen vaihtelu palveluiden käytössä on merkittävä. Ikä on merkittävä tarvetekijä. Sairastavuuteen liittyvillä tarvekertoimilla on pienempi merkitys palvelujen käyttöön ja oikeudenmukaiseen korvaukseen. Hämeenlinna on yksi STM:n valinnanvapauskokeilun kokeilukunnista. Hämeenlinnassa kokeillaan nimenomaan ikäperusteista kapitaatiokorvausta. Hämeenlinnan ja muiden kokeilukuntien kokemuksista tullaan raportoimaan osana kokeilun tuloksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

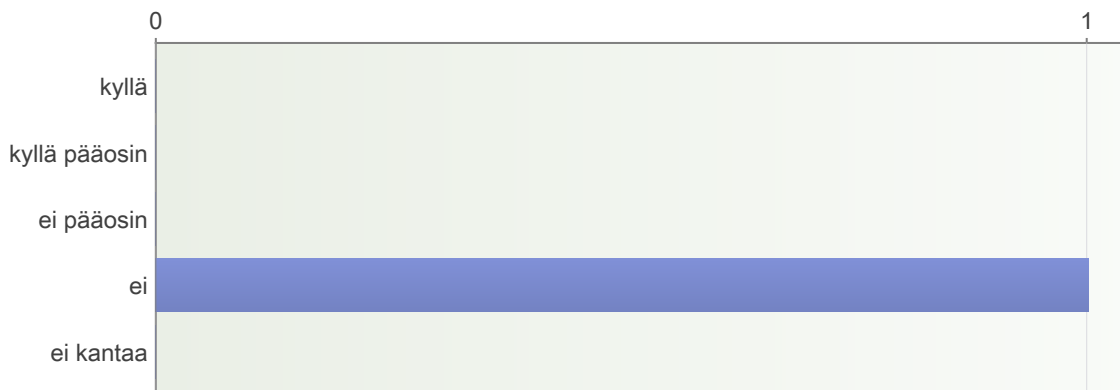
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Merkittäviä asiakaskohtaisia hoitotulosten muutoksia tulee hitaasti. Bonusjärjestelmän luominen on kannatettavaa, jos näkökulmina ovat vaikuttavuus, laatu, terveyshyöty, hyvinvoinnin ja kansanterveyden lisääminen, sairauksien ennaltaehkäisy, matalat kustannukset/asukas ja asiakaskokemus. Maakunnalla tulee olla oikeus päättää bonusjärjestelmän ehdoista ja periaatteista.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain suunniteltu voimaan tulo on epärealistinen ja sen voimaan tuloa pitää myöhentää. Jos laki astuisi voimaan esitetyllä tavalla, maakunnan pitäisi ottaa vastaan palveluntuottajien ilmoittautumisia 1.7.2018 alkaen. Maakunnalle, jolle tuona ajankohtana rakennetaan vielä organisaatiota ja suunnitellaan toimintamalleja ja sijoitetaan siirtyvä henkilöstöä, tulee olemaan erittäin haasteellista valmistella valinnanvapauteen liittyviä sääntöjä ja periaatteita (nk. sääntökirjan pitäisi myös olla valmis jo 1.7.2018). Aikataulu on epärealistinen yhtiöittämisen, talouden sekä henkilöstön yt-menettelyn osalta.

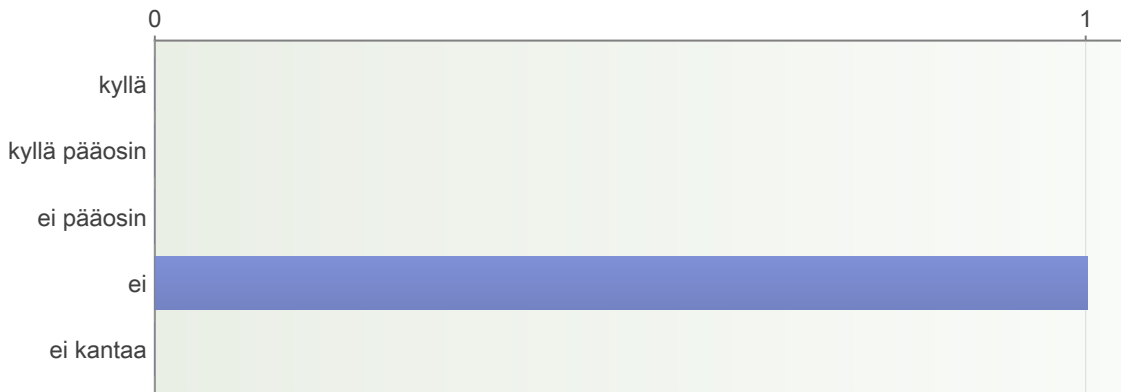
Toisaalta niillä kokeilualueilla, jotka ovat valinnanvapauskokeilun piirissä 2017 alkaen, pitäisi olla mahdollisuus jatkaa suoraan kokeilusta valinnanvapauteen. Jos tällaista mahdollisuutta ei ole, ne sadat tai tuhannet asukkaat, jotka ovat nyt kokeilun piirissä, palautuvat kunnan palveluihin, mikä olisi asukkaiden kannalta kiusallista ja teettäisi runsaasti töitä myös kokeilupaikkakuntien palveluissa.

Jos suoran valinnan SOTE-keskuksilla on mahdollisuus aloittaa jo 1.1.2019, ja jos maakuntien suoran valinnan palveluyhtiöitä ei ole perustettu, kaikki asiakkaat siirtyvät yksityisten sote-keskusten asiakkaiksi. Tämä aiheuttaisi täysin epätasa-arvoisen kohtelun suoran palveluiden yhtiöille.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

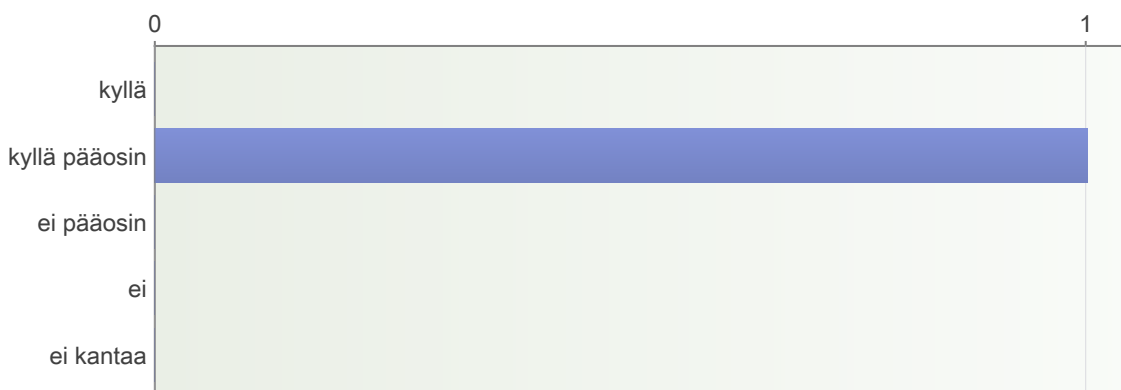
Vastaajien määrä: 1

- Järjestämisvastuuseen kuuluu keskeisenä osana toiminnan laadun ja vaikuttavuuden näkökulma. Lakiesityksen 68 § mukaan maakunta valvoo alueellaan toimivia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajia, jotka antavat suoran valinnan palveluja, asiakassetelipalveluja tai henkilökohtaisella budjetilla annettavia palveluja. On täysin epäselvää, kuinka valvonta toteutetaan käytännössä ja mitä keinoja maakunnalla on vaikuttaa todettuihin puutteisiin.

Palvelun järjestämisen ja toteuttamisen sääntely sekä yhtiöittämisvelvollisuus muodostavat epäselvät vastuu- ja valtasuhteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa sekä maakuntalaissa. Valinnanvapauslainsäädäntö entisestään vaikeuttaa maakunnan järjestämistehtävää. Lakiesitys kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

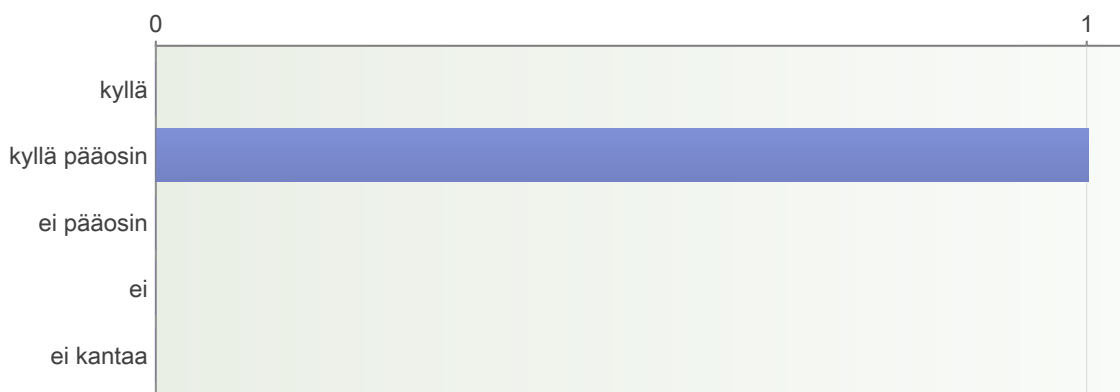
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavien yritysten määrä tulee kasvamaan. Markkinat syntynevät pääasiassa väestökeskittyisiin (Ruotsin esimerkin mukaisesti). Hämeenlinnan valinnanvapauskokeilussa on kuitenkin mukana myös yksityinen ammatinharjoittajalääkäri, joka on kerännyt avukseen tiimin (psykiatrinen sairaanhoitaja, sairaanhoitaja ja sosiaaliohjaaja). Merkittävä kysymys tulee olemaan, miten nyt kuntien palveluksessa oleva ammattihenkilöstö siirtyy joko nykyisten tai perustettavien yritysten palvelukseen ja miten kunta pystyy sopeuttamaan oman toimintansa muuttuneeseen kysyntään. Markkinoiden toimimisessa keskeinen kysymys on, miten yrityksiä sijoittuu alueellisesti – kaupunkikeskustoissa ja haja-asutusalueilla tilanne voi poiketa toisistaan merkittävästi.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ensimmäiset kokemukset valinnanvapauskokeilussa Ylä-Savossa ja Hämeenlinnassa näyttävät siltä, että myös uusilla tai ennestään pienillä toimijoilla on mahdollisuus toimia palveluntuottajina. Tosin tässä vaiheessa kokeilu on ollut käynnissä vain viikkoja, joten perustellumpi kannanotto on mahdollinen vasta myöhemmin. Pienille yrityksille on erityisen tärkeää, että tietojärjestelmät mahdollistavat asiakaskohtaisen tiedon kulun. Toimivatko Kanta-palvelut tässä suhteessa riittävällä tavalla, on arvioitava valinnanvapauskokeilun kuluessa. Pienet toimijat todennäköisimmin tuottavat maksusetelipalveluita, eivätkä toimi suoran palvelun tuottajina.

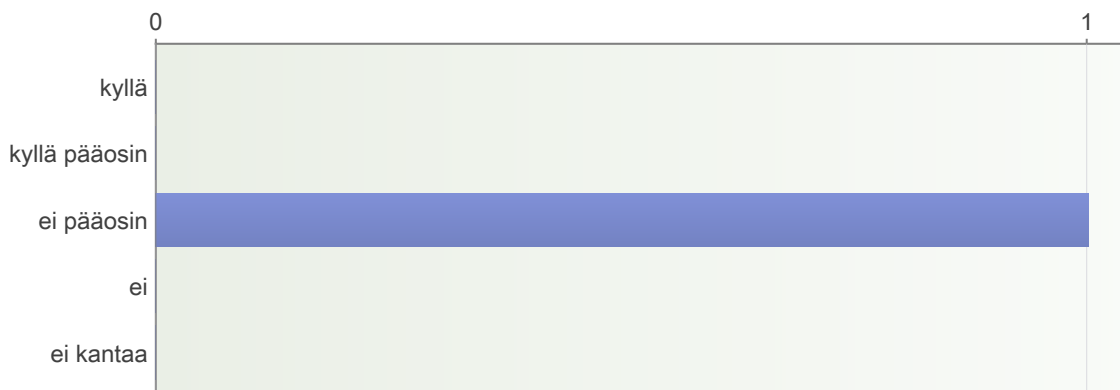
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus tulee todennäköisesti nopeuttamaan asiakkaiden pääsyä hoitoon. Uudistuksen yhtenä tavoitteena olevan SOTE-intergraation tasoa ei laki paranna, vaan se pikemminkin sirpaloittaa palvelut eri tuottajille ja haittaa palveluiden integraatiota. Kun palveluntuottajien määrä kasvaa ja niiden toimintasisältöjen vaihtelu tulee olemaan suurta, edellyttää se maakunnalta palvelujen järjestäjänä ja toisaalta myös palveluntuottajilta tarkkaa tietoa, mitä palveluja mikäkin palveluntuottaja tuottaa. Riskinä on, että palveluja tuotetaan myös epätarkoituksenmukaisella tavalla uudistuksen tavoitteisiin ja asiakkaiden tarpeisiin nähden. Luultavimmin valinnanvapaus tulee parantamaan asiakkaan kokemaa hoidon laatua. Objektiiivisesti mitattavat laatumittareita ei luultavasti ole otettavissa käyttöön kovinkaan helposti palveluiden hajautumisen vuoksi.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

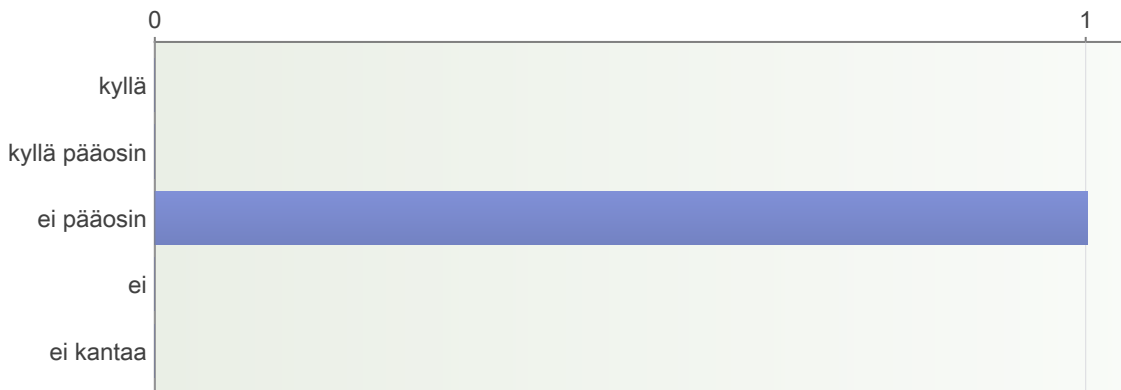
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa lain tavoitteena olevaa palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Tällä hetkellä arviolta puolet suun terveydenhuollon palveluista tuotetaan terveyskeskuksissa ja toinen puoli yksityissektorilla omakustanteisesti, osin KELA-korvattuna. Jos tämä jako muuttuu siten, että omakustanteisesta hoidosta merkittävä osa siirtyy julkisesti kustannettavaksi, kustannukset nousevat merkittävästi. Suoran valinnan palveluista puuttuu osa perushoitoon kuuluvista palveluista. Valinnanvapauden ulkopuolelle jääminen tulee koskea kaikkia alle 18-vuotiaita.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Todellinen vaikutusten arviointi edellyttäisi kokeiluja. Käynnissä olevien viiden alueen kokemuksia tulee hyödyntää jatkovalmistelussa ja lainsäädännössä. Arvioinnissa ei ole otettu huomioon riittävästi transaktiokustannusten oletettua lisääntymistä. Samoin monimutkaisen ja moniportaisen järjestelmän johtamiseen, suunnitteluun ja toteutukseen kuluvan henkilöresurssin määrä ja aika ei ole arvioitu riittävästi. Valinnanvapausjärjestelmä vaatii ajantasaisesti toimivat asiakkuudenhallinta- ja laskutustietojärjestelmät. Näiden ict-järjestelmien luomiseen kuluva aikaa ja kustannuksia ei ole arvioita riittävästi. Julkisten yhtiöiden perustamiseen liittyviä resursseja ei ole arvioitu riittävästi. Kilpailu, julkisen vallan käytön erottaminen tuottamiseen liittyvistä tehtävistä sekä monimutkainen järjestelmä tulee arviomme mukaan tosiasiallisesti vähentämään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöresurssia kokonaisuudessaan. Arvio tästä puuttuu kokonaan.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lain suunniteltu aikataulu on epärealistinen. Jos valinnanvapaus tulee mahdolliseksi koko Suomessa samaan aikaan kuin maakunnat aloittavat, merkitsee se sitä, että valmistelu olisi oltava pitkällä jo ennen 1.7.2018, jolloin palveluntuottajille tulee mahdollisuus ilmoittautua. Käytännössä julkisten sote-keskusten yhtiöittäminen pitäisi aloittaa välittömästi. Julkinen perusterveydenhuolto on 2018 vuoden loppuun asti yksittäisten kuntien vastuulla. Yhtiöittämisen kiirehtiminen tässä vaiheessa todennäköisesti aiheuttaisi epätarkoituksenmukaisten erillisten yhtiöiden perustamiseen. Lain voimaantulo tulee porrastaa nyt esitettyä hallitummin ja valinnanvapaus toteuttaa vasta esim. 2021 alusta, kun valtavasti terveydenhuollon reformi, maakuntauudistus on toteutettu ja sen aiheuttamasta muutoksesta on toivuttu. STM:n valinnanvapauskokeilussa mukana oleville asiakkaille on kuitenkin mahdollistettava kokeilun päätyttyä eli lokakuun 2018 jälkeen jatkaa nyt kokeilussa valitsemallaan palveluntuottajalla.

Hämeenlinnan kaupunki on mukana STM:n valinnanvapauskokeilussa. Hämeenlinnassa kokeilu toteutetaan suppeana. Siitä huolimatta ennakoivaltamisteluun ja toimenpiteisiin kokeilun käynnistyttyä on kulunut huomattava määrä resursseja. Kokeilun täysimittainen valmistelu alkoi yli puoli ennen kokeilun alkua, vaikka kokeilu koskee vain kahden terveystaseman aluetta eikä kokeilun yhteydessä tarvinnut perustaa yhtiötä, käydä yt-menettelyä, luoda julkisten yhtiöiden strategioita, talousjärjestelmiä tai laajamittaisia tietojärjestelmiä. Ennen yritysten ja yhteisöjen hyväksymistä palveluntuottajiksi on laadittu sääntökirja, johon on kirjattu kokeilun ehdot ja periaatteet. Oikean kapitaatiokorvauksen laskemiseksi tehtiin runsaasti taustatyötä ja selvitystä yhteistyössä KPMG:n kanssa. Kokeilu on alkanut täysimittaisesti 23.2.2017, joten kokeilusta ei ole toistaiseksi vielä raportoitavissa tuloksia.

Valinnanvapauden toteuttaminen lain tarkoittamalla tavalla edellyttää toimivia, yhteiskäyttöisiä tietojärjestelmiä, joita ei ole saatavilla ja ne tulee luoda valtakunnallisesti. Muussa tapauksessa verkostomaisesti toimivat palveluntuottajat eivät tiedä asiakkaan palveluihin vaikuttavista muissa yksiköissä tehtyjä arvioita ja toimenpiteitä. On arvioitu, että vaadittavien ict-järjestelmien luominen voi viedä jopa vuosia.

Maakunnan keinot valvoa palveluntuottajia jää epäselväksi.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- 16 § Asiakas voi tehdä.... valinnan aikaisintaan 3 kuukauden päästä edellisestä valinnasta.
17 § Suoran valinnan palvelun tuottaja voi antaa asiakkaalle maksusetelin avulla mahdollisuuden valita palvelun tuottaja suoran valinnan palvelukokonaisuuksiin....
22 § Jos edellytykset asiakassetelillä järjestettävän... arvioinnin perusteella, asiakkaalle voidaan hänen halutessaan antaa palveluun asiakasseteli.
23 §. Poistettava kielto siitä, että asiakassetelillä ei voi saada palveluja maakunnan liikelaitokselta
33 § 2. mom. kohta 3) selvennettävä tarkoitetaanko asiakasmäärällä palveluntuottajan sen hetkistä asiakasmäärää vai enimmäismäärää. Kohdassa 5) ei palveluntuottaja ei voi tietää, mikä osa tuotetaan maksusetelillä, koska maksuseteliä on pakko tarjota, mutta ei voi tietää, miten asiakkaat niitä käyttävät.